

List izhaja 1. in 15.
vsakega meseca.
Posamezna šte. 3 K.
Naročnina mes. 6 K.
Rokopisi se ne vra-
čajo in ne frankirana
pisma se ne spreje-
majo.

VOJNI INVALID

Uredništvo:
Šelenburgova ulica
šte. 6/II, levo.

Upravništvo:
Celovška cesta 32/II.
Ljubljana VII.

Glasilno splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot za Slovenijo.

Razmere v središnjem odboru v Beogradu.

Iz Beograda je prišel obširen manifest, izdan dne 15. aprila t. l. od članov uprave središnjega odbora kapetana - invalida Božidarja Nediča, Predraga Karaliča in suplenta Dušana Iliča. Manifest pravi, da je slabega materijalnega položaja vojnih žrtev kriva v največji meri sedanja taktika središnjega odbora, posebno njegovega sedanjega predsednika Miodraga Stevanoviča. Izdajatelji tega manifesta smatrajo za svojo sveto dolžnost, obvestiti svoje tovariše o pravih vzrokih, ki so dovedli invalidsko vprašanje v sedanje kritično stanje, da se oproste odgovornosti napram javnosti.

Vsi njihovi napori, da bi se privedlo delo središnjega odbora v sklad z interesi vojnih žrtev, so bili zaman, vsled postopanja tovariša Stevanoviča, ki si je samolastno z nedovoljenimi sredstvi pridobil celo oblast nad središnjim odborom. Vse delo središnjega odbora se je vršilo preko volje posameznih članov. Izdajali so se važni odloki, brez sklepanja in brez znanja odbora in brez njegovega odobrenja. O teh odlokih najčešče odborniki niso bili nič obveščeni ali pa šele naknadno. Članom odbora je bilo onemogočeno vsako delo, ker se ni upoštevalo njih besed, ne kritike, morali so ali odstopiti, ali postati neaktivni. Seje se niso vršile redno in se niso sklicale po potrebi. Dnevni red je bil skoro vedno sestavljen iz vprašanj, ki so bila že rešena. Predsednik odbora ni dopuščal na sejah izražati mnenja, ki bi bilo nasprotno njegovemu mnenju, ali želji. Način sklepanja ni bil parlamentaren in tovariški. Predsednik ni bil zmožen za vodstvo udruženja, da bi dovedel akcijo do tega, da se vprašanje vojnih žrtev reši na pravilni osnovi. S svojo nesposobnostjo je dovedel to vprašanje na mrtvo točko in njegova politika pri reševanju invalidskih problemov je pripeljala udruženje do popolnega poraza.

Manifest navaja posamezne točke o postopanju predsednika tov. Stevanoviča, iz katerih se razvidijo sledeče obdolžitve:

Resolucija redne skupščine iz leta 1921., v kateri so izražene potrebe in želje invalidov ima popoln neuspeh, ker se glede nje ni nič delalo. Opustili so se lepi momenti za izdajo invalidskega zakona. Na tozadevno inicijativo vlade ni predsednik nikoli pokazal zadostnega razumevanja invalidskih interesov za sklepe konference o invalidskem zakonu in nič skrbel, da bi se isti udeležili. Kolektivno delo invalidov je vporabljal za svoje namene. Kompromitiral je protestni shod vojnih žrtev ter ga skušal z vsemi silami onemogočiti. S tem je pokazal, da ne želi dobro onim tovarišem, ki živijo v bedi. Bil je solidaren z vsemi onimi, ki so mogli, pa niso hoteli rešiti invalidskega vprašanja tako, da bi omogočili vojnim žrtvam pošteno življenje. Izdajica je invalidske stvari, ker je v najvažnejših trenutkih odkrival namere središnjega odbora netaktnim političnim listom. Pri protestnem shodu se je trudil, da omalovaži značaj tega shoda v obeh svojih tovarišev in da iz-

koristi dobre strani tega shoda pri javnem mnenju in predstavnikih oblasti. Udruženje in središnji odbor sta sestavljena iz pripadnikov vseh političnih strank, zato bi morala biti nepolitična. Dolžnost predstavnikov je, da zastopajo interese vseh invalidov enako, brez ozira na politično mišljenje. Stevanovič je delal samo za interes svoje stranke, in dajal članom inicijative, da naj prestopajo k njegovi politični stranki, da morejo le v tem slučaju pričakovati pomoči. On je pripadnik politične stranke, za katero se je eksponiral radi mastnih dohodkov. List „Ratni invalid“, glasilo udruženja je postal popolnoma organ Stevanoviča, za njegove napade in hvale njegove osebnosti za zasluge, ki jih nima. Druge članke, ki se niso skladali z njegovim mnenjem in delovanjem je odklanjal. Tako list, ki je močno orožje za obrambo pravice, izdaleka ni bil tak, kakor bi moral biti. Tuji je samovoljno dvigal ceno listu. Dočim so se nad glavami drugih odbornikov lomila težka vprašanja, ki zadevajo življenjski obstanek vojnih žrtev, se je predsednik pečal s trgovino na drobno. In kake materijalne izpube je trpelo udruženje, ker znaša samo izguba pri srečkah državne razredne loterije preko 100.000 Din, vsled nesposobnosti predsednika. Anketna komisija ministrstva za socialno politiko je ugotovila strahovite nepravilnosti z ravnanjem imovine udruženja. Ogromne svote so dvignjene iz uprave fondov na ime udruženja v enem mesecu, vknjižena so pa šele po treh in petih mesecih po knjigah udruženja. Člani odbora so popolnoma neobveščeni o finančni strani udruženja, ker poslednjih šest mesecev nadzorni odbor ni imel nobene seje in ni izvršil nobenega pregleda blagajne, knjig in računov. Upropastil je veliko prodajo tobaka po okrugih in mesto teh koncesij ni dobil nič - kljub temu, da je šlo za okoli tri milijone dinarjev dohodkov. Z favoriziranjem uradnikov v pisarni udruženja, je zanesel tako nesporazumljenje in zlo kri med nje, da so započeli največje intrigantsko preganjanje med seboj. Na okrožne in druge zборе je pošiljal delegate, ki jih je sam izbral in ki so povelečevali samo njegovo delo. O pošiljanju istih ni odbora obveščal. Tako je izrabljal tov. Stevanovič poverjeno mu oblast v svoje sebične namene in privatne stvari. Dokazi o delovanju in kako se je odbor protivil proti temu delovanju, so v zapisnikih pri središnjem odboru. Pozivljajo okrožne odbore, da skličejo čim preje v Beogradu izredni občni zbor, na katerem so pripravljene predložiti izčrpna poročila o delovanju tov. Stevanoviča. Take so obdolžitve proti tov. Stevanoviču, ki nam jih navaja omenjeni manifest, izdan na vse organizacije invalidov v deželi sploh.

Slovenski invalidi ne poznamo razmer pri središnjem odboru v Beogradu in ne moremo vedeti, v koliko so trditve manifesta resnične. Počakati moramo, da se zadeva razčisti in razjasni, potem bomo imeli šele priliko kritizirati razmere tam doli. V listu „Ratni Invalid“ od 23. aprila t. l. št. 28., poslal je tov. Stevanovič že odločen odgovor proti tem obdolžitvam in pravi sledeče: G. Božidar Nedič, invalid-kapetan je izstopil iz središnjega odbora še pred

lanskim protestnim shodom v Beogradu in je o tem invalide obvestil z manifestom. Takrat se je izgovarjal na preveliko mehko središnjega odbora pri svojih borbah za invalidske prilike. Ker mu s tem demagoškim udarcem ni uspelo, menja pot in hodi zopet k onim, o katerih je tako sodil.

Gg. Predrag Karalič in Dušan Ilič nista nikoli pri nobeni priliki izrazila kakega protiva proti mojemu delu. Na protiv razsodišča sta izražala največje zadovoljstvo govoreč: „Ako bi majorja ne bilo, bi ga bilo treba stvoriti za udruženje.“

Njihovo nasprotstvo se je pojavilo vsled tega, ker nisem pustil natisniti nekega članka v „Ratnem Invalidu“, govorečega o vprašanju razmerja med Srbi in Hrvati, ker ga nisem smatral za primerne.

Točka, ki govori o politiki, je gola laž. Ko sem bil na konferenci v Slavonskem Brodu, se je pojavil predlog nekaterih hrvatskih invalidov, da se kooperira s komunistično stranko. Kot predsednik sem izjavil takrat sledeče:

Protivim se temu predlogu ne samo, ker je isti za kooperiranje s komunistično stranko; če bi se udruženje družilo bodisi z vsako drugo stranko, čeprav bi bila ista, kateri tudi jaz pripadam, bi to bodisi kot predsednik ali član ne pripustil, ker smatram, da bi bili invalidski interesi s tem ogroženi in bi organizacija zgrešila svoj cilj. To lahko potrdi g. Pavle Jovovič, ki je bil takrat navzoč kot delegat in ves središnji odbor, kateremu sem to na seji referiral, glede trditve od strani tov. Karaliča in Iliča je stvar taka, da ravno ta dva stikata in agitirata za idejo paktiranja s političnimi strankami. Gospod Karalič je vsem članom izjavil, da je treba paktirati redno s strankami z eno in drugo. Gospod Ilič je pripovedoval vsem, da mu je izvolitev za narodnega poslanca zasigurana, samo škoda ker ima premalo let.

Ali je potrebno spomniti g. Iliča, ki je kot tajnik središnjega odbora čital na seji izvestje anketne komisije o pregledu materijalnega stanja udruženja, da je bil navdušen glede rezultata in zakaj mi je takrat čestital.

Pod člankom Kaj vse more demagoštvo v „Ratnem Invalidu“ z dne 30. aprila t. l. št. 30. odgovarja zopet tov. Stevanovič: Triumvirat invalidskih prijateljev mesto da bi dokazal svoje trditve, da sem izdajalec invalidske stvari, trdi samo, da sem upropastil uspeh protestnega shoda. Bedni tisti, ki niso nikoli nič žrtvovali za invalidsko stvar in nič storili, ko je bilo udruženje na slabi podlagi; povelečevali so samo moje delo in g. Karalič je javno govoril, da ako bi jaz pustil organizacijo, ona izumre. Istina, da sem bil v principu proti protestnim shodom in sicer proti nesmiselnim, ker smatram, da je protestni shod najskrajnejše sredstvo, kateremu je treba smiselne in trdne podlage.

Moj predlog je bil, za katerega imam uverenje še danes, da bi uspel, da se stavka z gladom, dokler se zahtevi protestnega shoda ne ugotovi. Ker moj predlog ni bil sprejet, sem zahteval drugega, ker brez efektne mer ne vidim uspeha protestnega shoda. Nisem uspel, solidiral sem in shod je bil izvršen. Nikjer ni bilo

g. Nediča, Iliča in Karaliča, da pripomorejo protestnemu shodu, tam je bil le predsednik, sedaj pa kažejo svojo velikost in prijateljstvo napram invalidom. Sklicujem se na ves personal udruženja, ki je moral videti, da g. Iliča kot tajnika, ki bi moral biti navzoč, ni bilo.

V interesu invalidskega vprašanja je, da ne morem nadalje tako javno govoriti, ako bo treba bom na skupščini dokazal, kako je bilo, in kdo je pravi invalidski prijatelj.

Taka je afera, ki se vleče zadnji čas pri središnjem odboru v Beogradu. Pričakujemo nadaljnjih poročil o razvoju in razčiščenju cele zadeve, ki je jako značilna in zanimiva za celo invalidsko javnost. Radovedni smo, kaj poreče izvanredni občni zbor, katerega predlagajo v manifestu in je tudi že sklican. Slovenske vojne žrtve obžalujemo tako postopanje, ki se vrši sedaj v Beogradu, kjer se prepirajo in kregajo za volčjo kožo in za različne funkcije med ubogimi bednimi žrtvami. Invalidsko vprašanje pa vsled tega stoji na mrtvi točki in če bo šlo tako naprej bodo rešili to vprašanje šele zanamci, oni invalidi iz kralj Matjaževe vojske, kadar bo vstala. Ni čuda, da so oblasti, ki odločujejo o naši usodi tako pasivne napram nam, ako opazajo taka nesoglasja in razdore med našimi vrstami. Na vsak način, ali so krivci teh razmer ene, ali druge osebe pri središnjem odboru v Beogradu, obstoji tam neko nesporazumljenje in afera, ki kaže samo nedelavnost, nesolidarnost in slabe sadove. Treba je očistiti in odstraniti vse take elemente in pričeti resno delati, da ne bo okoli 150.000 jugoslovanskih vojni žrtev zaman upiralo svoje prosoje oči proti Beogradu. Solidarnosti in dela je treba, da se vse jugoslovanske vojne žrtve udružijo v enotno močno silo, ki bo kos izvojevati si svoje pravice.

Kaj je z izplačevanjem pokojnin in doklad.

V sedanjem času se sliši med invalidi in vojnimi vdovami širom Slovenije samo povpraševanje, kaj je s pokojninami. Povsod kamor pridejo delegati centralnega odbora na občne zборе ali shode, nalete na številna vprašanja, kje tiči vzrok, da se pokojnine in doklade tako neredno izplačujejo. Centralni odbor je poslal že več deputacij k invalidskemu odseku in pokojninski likvidaturi, povsod pa se jim obljubljuje, da se bo kmalu vse primerno ukrenilo za redno nakazovanje in izplačevanje pokojnin in doklad. Čakamo že dolgo, toda mesto da bi se ukazalo zboljševanje, se nasprotno vrši nakazovanje vedno slabše. Pokojnina, ki je isto kakor plača, ki jo mora dobivati vsak uslužbenec, je nekaj fiksnega, kar se mora redno in točno dajati. Zato tudi zakon določuje, da je pokojnina za vsaki mesec naprej plačljiva in da jo mora vsak opravičenec vedno prvega v mesecu prijemati. Danes nekateri pokojnin in doklad že po več mesecev niso prejeli; za mesec maj pa sploh niti tretjina upravičencev. Ker so se vedno drugače regulirale doklade in v ta namen izdajale vedno nove odredbe, je nastal pri nakazovanju tak kaos, da ga ni nihče kos razrešiti.

Pokojninska likvidatura pri svojih skromnih močeh ne more tega dela izvršiti; novih moči pa se vsled redukcije uradništva ne dodeli. Treba je delati nove likvidacijske liste in popravljati vedno nastajajoče spremembe.

To je prvi izgovor, ki se pripoveduje odposlancem.

Drugi izgovor pa je ta, da delegacija ministrstva financ ne dobiva zadostnih kreditov za izplačevanje pokojnin. Naši prejemki so tako majhni, da je skoro neverjetno, da bi niti za nje ne bilo kritja. Saj se vendar špecijsko za nas vojne invalide pobira posebni davek. Ako

računamo povprečne dohodke tega davka je gotovo, da ta davek daleč presega izdatke za naše pokojnine in doklade. Treba je pa omeniti, da invalidi tudi drugih ugodnosti, ki jim jih daje zakon, skoro nič ne dobivajo. Povedati moramo s tem, da vojne žrtve ne dobivajo niti pokojnin, da se jim ne daje niti ta najmanjša državna pomoč, ki je dosti skromna, tako postopanje jako slabo vpliva na njih razpoloženje, ker prevladuje med njimi mnenje, da jim namerava država s takim nerednim izplačevanjem in vednim prekinjevanjem iste sploh ustaviti in odvzeti.

Zato opozarjamo merodajne činitelje, da se te zadeve malo bolj poprimejo, ker ne verujemo samo praznim obljubam, ki nam jih dajejo, marveč naj store enkrat red v tej zadevi. Krediti za to, ako jih ni, se lahko dobe, ker so sredstva na razpolago, tudi delavne moči se dobijo, ako se vzamejo tam, kjer jih je preveč.

Pridobitni poklici in preskrba invalidov.

Gospodje, ki rešujejo invalidsko vprašanje si prizadevajo, kako bi čim več vojni invalidov spravili do samostojnih pridobitnih poklicev, da bi na ta način razbremenili državo tako velikih izdatkov. Takoj po prevratu so izdali naredbo, da imajo vojni invalidi, ako so sposobni, prednost pri vseh državnih službah. Ape-lirali so tudi na vsa privatna podjetja, da sprejemajo vojne invalide v službe, nekateri večji samostojni obrati so celo primorani sprejeti nekaj invalidov. Na ta način je res prišlo precej invalidov do kruha po privatnih službah, nekaterim pa so se podelila tudi najnižja mesta v državni službi. Z borno plačico, ki je splošno znana že iz večnega stokanja in javkanja posebno nižjih državnih nameščencev, si ne morejo plačevati taki invalidi v državnih službah niti zadostne hrane, o kaki obleki in drugih potrebščinah sploh ni govoriti. Tem invalidom v državni službi pa jemlje zakon vse pravice in ugodnosti od države. Oni ne smejo dobiti doklad k pokojnini, nimajo pravice do brezplačnega zdravljenja in ne smejo dobiti nikakih izrednih podpor, z eno besedo, država se jih je popolnoma otrešla. S tistimi judeževimi groši, ki jih dobiva šribar ali sluga, počasi hirajo in se bližajo smrti. Ako pa pridejo prositi za izredno podporo, ali pomoč, se jih z izgovorom na službe in njihove plače odklanja. Ti reveži pa ne dobijo niti toliko mesečne plače, kolikor stane ena vožnja z avtomobilom za državotvornega magnata.

Sedaj se je pričela izvrševati že dolgo napovedana redukcija državnih nameščencev.

Da se ohranijo protežiranci in porodice, ki so na neupravičen način prišli v državno službo, se mora vreči zopet invalida iz uradov na cesto, onega, ki mu daje zakon prednost pri vseh državnih službah. Mesto, da bi se jih še čim več nastavilo, ker jih je še dosti zmožnih, ki čakajo na službe, je ravno narobe. Najnesramnejše pa je to, da namerava urad, ki je invalidska oblast, in ki je kot taka v prvi vrsti dolžna skrbeti za invalide in jih ščititi, to je invalidski odsek pokrajinske uprave, odpustiti zaradi redukcije nekaj invalidov.

Tako misli teptati uredbo o prednosti invalidov v državnih službah ona oblast, s katere pomočjo se je ta uredba izdala. Onim invalidom, ki bi se jih reduciralo, pa ne kaže storiti drugega, kakor iskati si zopet nov pridobitni poklic. Šli bodo v invalidski dom, kjer jih bodo morali na državne stroške vzdrževati, dokler se ne bodo priučili kakega drugega dela. To pravico jim daje zakon. Z večnimi redukcijami bo šlo potem tako naprej. Ali bode država kaj na boljšem? Dvomimo.

Invalidska konferenca.

Sredi tega meseca prične v Parizu zborovati mednarodna invalidska konferenca, ki naj bo samo nekaj uvod za končno in glavno invalidsko konferenco, ki se baže še to leto sestane v Beogradu. Za predkonferenco je tudi naša država že imenovala svojega zastopnika.

Tako nam pripovedujejo zadnji čas dnevnih poročila. Kakšnega pomena je to za invalide?

Odgovor mora biti dvojen, ker je možnost dvojna: Lahko na eni strani pomeni za invalide ogromno, lahko pa tudi nič.

Ugotovimo predvsem eno: konferenca bo mednarodna, torej je prodrlo mnenje, da je invalidsko vprašanje mednarodno vprašanje, ki ga ni mogoče rešiti samo v okviru te ali one države. S tem nam je za enkrat sicer še bore malo pomagano, vendar pa lahko črpamo iz tega spoznanja vsaj nekaj moralne sile; kajti zavemo se, da smo vojni invalidi vsega sveta ena sama, številna družina nesrečnih. Ako se ta družina po dobrem, iskrenem medsebojnem sporazumu zadostno strne, bo predstavljala silo, s katero bo moral računati vsak pameten in previden državnik! — Ali bo to kdaj? Ker smo ljudje in poznamo človeške lastnosti, se nočemo spuščati v prerokovanja, vendar pa lahko gojimo nade. Na nas samih je ležeče, kdaj in v kakšnem obsegu se bodo vresničile.

Živimo v času, ko se širijo konference kot nekaka kužna bolezen po svetu. Mnogo je ceremonij, pozdravov, slavnosti in lepih besedi, uspehov pa malo, skoro prav nič. Zato je razumljivo, da v konference danes malokdo verjame —, mogoče niti dotičniki ne posebno, ki jih prirejajo. Ali bo tudi z invalidsko konferenco tako? Če bo, potem je seve vsaka beseda odveč. Ker pa upamo, da bo dobilo resno, nujno in pereče vprašanje, kakor je invalidsko, tudi resne ljudi, zato razmislimo, kakšne naj bodo naloge, ki jih morata rešiti ti dve konferenci.

Gotovo je, da invalidom ni nikjer poslano na rožicah, ravno tako gotovo pa je tudi, da se invalidom v različnih državah godi različno. Gospodarsko močnejše države in narodi, ki imajo največ čuta za moralne obveznosti nasproti vojnim žrtvam, bodo gotovo posvečali večjo pozornost invalidom, nego oni, ki jim manjka prvega ali drugega ali pa morda celo obeh predpogojev. Ker nočemo po nepotrebem hvaliti in ne grajati, tudi ne maramo reči, kam bi prištel naš narod in našo državo.

Zaradi omenjene različnosti bi bila po našem mnenju prva in najvažnejša naloga predkonference v Parizu, da se invalidsko stanje raznih držav nekako med seboj spozna. Znanec z znancem lahko govori, s tujcem je pa vedno težava. Treba bo ugotoviti, kaj so posamezne države storile za invalide in koliko dobrega se da še storiti tam, kjer se doslej še ni. Na ta način bi se prav jasno lahko ugotovile enotne smernice za mednarodno rešitev tega vprašanja. Vsaka država pa bi potem z ozirom na posebne v njej vladajoče prilike v sporazumu z lastno invalidsko organizacijo določila, kaj more izvesti od vsega tega, kar je bilo v splošnem določenega in sprejetega. Seveda bi se moralo delati, kakor rečeno, v sporazumu z invalidsko organizacijo in ne z diktati. Čudežev nihče ne zahteva, do življenja pa ima vsakdo pravico, tudi invalid!

Beograjska konferenca bi potem imela lahko delo. Treba bi ji bilo enotne smernice le končno formulirati in preskrbeti potrebne garancije, da se tudi res izvrše — in njeno delo bi bilo lahko prav plodonosno zaključeno.

Naj omenimo še par načel, po katerih bi se po našem mnenju moralo rešiti invalidsko vprašanje.

Invalid je človek, ki je žrtvoval domovini najdražje, kar je premogel: svoje zdravje.

Ako tedaj dobe ljudje (in seveda čisto po pravici), ki jim je vojna razdejala premoženje, odškodnino za to, jo morajo dobiti tudi invalidi, ne kot berači, ampak kot polnopravni delavci, ki terjajo samo svoje plačilo. Ker jim zdravja ni mogoče vrniti, jim je treba omogočiti nadaljevanje poklica, ki so ga vršili zdravi, kjer pa to ni mogoče, pač poklica, ki je napram prejšnjemu enakovreden. Brezpogojno je treba dati invalidom možnost, da preskrbe svoje družine popolnoma v tisti meri, v kakršni bi jih lahko preskrbeli, ako bi bili zdravi. Vse zdravniške in ortopedične potrebščine morajo biti invalidom brezplačno na razpolago. Vdove in sirote umrlih invalidov morajo uživati iste pravice glede pokojnine, služb itd. kakor jih uživajo vdove in sirote državnih uslužbencev z dosluženo dobo. Beračenje je treba zabraniti, toda ne na tak način, da bi varnostni organi prijeli in zaprli invalida-siromaka, ki prosi miloščine, ampak zabraniti tako, da beračenje ne bo potrebno, ker bo invalid zadostno preskrbljen iz javnih sredstev.

Za enkrat toliko! Bomo videli, kaj nam prinese čas. Gotovo je, da se z ureditvijo tega

vprašanja znatno približamo redu, z zanemarjanjem in omalovaževanjem pa pospešujemo slabo voljo, ki ne bo nikomur v korist, najmanj pa tistemu, ki bi jo povzročil.

Oskrba vojnih oškodovancev v Sloveniji.

Oskrbovanje s protezami.

Med vojno je bila v drž. obrtni šoli v Ljubljani protezna delavnica v vojaški upravi. Ta je ob razsulu Avstrije razpadla. Invalidska uprava si je v novi državi iz početka pomagala na ta način, da je izročila izdelovanje in popraviljanje invalidskih protez zasebnim tvrdkam. Iz raznih vzrokov se ta način ni obnesel, zato je bilo treba ustanoviti državno protezno delavnico, kar je stalo zelo mnogo truda, denarja in časa. To delavnico vodi strokovnjak, ki se je kot inženir izučil v tej stroki na Dunaju. V delavnici je zaposlenih tudi dovoljno število večjih delavcev, da sedanji obrat v državni protezni delavnici že zmaguje vse ogromne potrebe. Dolej se izdelujejo proteze po načinu, ki se je tekom vojne v srednji Evropi razvil in ustalil (po največ iz jekla in usnja). Ravnokar smo na tem, da uvedemo tudi pri nas izdelovanje lesenih protez, kakršne so se v ententnih državah tako visoko izpopolnile in sijajno obnesle (lesene nožne proteze so namreč lažje, ličnejše in trpežnejše od jeklenousnatih, invalidi jih tudi rajši nosijo).

Da se razbremeni ta edina državna protezna delavnica v Sloveniji, ki je nameščena v barakah nasproti državne obrtne šole v Ljubljani, ustanovimo v celjskem Invalidskem domu kot podružnico protezno popravilnico za celjski in mariborski okraj ter Prekmurje. S tem prihranimo mnogo časa invalidom ter invalidski upravi še več potnih in drugih stroškov.¹

Šola in reedukacija.

Tekom vojne in po vojni se je nebroj naših invalidov usposobilo za prvotni ali sorodni, ali čisto nov poklic. Škoda, da so se ob razsulu porazgubili točni podatki v tem pogledu in tudi za leto 1919. jih je težko sestaviti, ker je bila vsa invalidska uprava do razsula popolnoma in še leta 1919. deloma v vojaški upravi.

Še sedaj imamo nekaj invalidov, ki dobivajo podporo, da kot visokošolci končajo svoje študije. Izmed srednjih šol so učiteljske, trgovska šola, posebno pa obrtna šola, deloma tudi kmetijske, ki jih posejajo naši invalidi s podporo invalidske uprave. Razni tečajji, kakor za poštno, sodnijsko-pisarniške in druge namene prirejeni imajo vedno do najvišje mere dopustno visoko število udeležencev invalidov. Mnogo stotin invalidov se je že na ta način usposobilo za svoj poklic in vsi izšolani dobijo primerna mesta, po največ kot stalni nameščenci v državni službi.

Težje je z neizšolanimi invalidi, ki nimajo za pisarniške službe primerne predizobrazbe. Mnogim invalidom smo pomagali na ta način, da so se v svoji stroki višje izobrazili in postali delovodje, nadzorniki ali kaj podobnega v obratih svoje stroke. Drugi so se izučili v kaki sorodni stroki. Prav mnogo se jih je seveda moralo lotiti čisto novega poklica. Invalidi, ki imajo vsaj roke uporabljive, se posvečajo največ čevljarstvu, krojaštvu, sedlarstvu, starejši pletarstvu, mlajši tudi fini mehaniki (urarstvu). Nekateri izmed teh obrtnih vajencev so zaposleni po državnih delavnicah, velika večina pa pri zasebnih obrtnikih-mojstrijh. Invalidska uprava ima v Ljubljani zavod, kjer so ti invalidi, ki hodijo v šolo ali kot vajenci v obrtno delavnico, oskrbljeni s hrano, stanovanjem in drugimi potrebščinami. Podoben zavod za izučenje invalidov se otvori tekom leta 1921. v Celju, kjer se že pripravlja Invalidski dom (v prejšnji tako zvani Shemalni vojašnici). Oni invalidi, ki ne morejo dobiti oskrbe v invalidskih zavodih in se izobrazujejo v šolah ali v obratih, dobivajo od invalidske uprave primerno vzdrževalnino.

Celo naših 32 vojnih slepcev se je v zavodu za slepce izučilo v pletarstvu oziroma krtačarstvu. Večinoma so se izučili tudi pisati, nekateri celo gladko na stroj.

Socialna pomoč.

Naloga vsi invalidski oskrbi je v bistvu ta, da usposobi invalida za samostojno življenje. Pri mnogih invalidih je bila in je ta naloga lahka, ko je ozdravljen in opremljen s protezami. Vsi, ki so usposobljeni za uradniške in pisarniške službe, dobe z lahka primerna mesta pri državnih uradih in zasebnih podjetjih. Težje je za službe uradnih slug, paznikov in vratarjev, dasi je v veljavi zakonit predpis, da imajo pri oddaji javnih služb prednost invalidi. V primeri z velikim številom invalidov je število razpisanih služb zelo malo. Vendar se je posrečilo že na stotine invalidov tem potom oskrbeti. Izmed vse panog državne uprave mi je v prvi vrsti omeniti višje deželno sodišče v Ljubljani, ki se pri vseh nameščenjih posebno skrbno ozira na invalide in upošteva njih prošnje.

Tudi izučeni rokodelskim in obrtnim vajencem ni težko dobiti zaslužka pri mojstrijh raznih strok in v tovarniških obratih. Čedalje več izučeni invalidov zaposlujejo v državni protezni delavnici; v kratkem otvorimo večjo čevljarstvo in krojaško delavnico za izdelovanje obuvala in oblek za invalide ter želimo, da se iz njih razvijeta dve krepki samostojni invalidski zadrugi, ki bosta zalagali s svojimi izdelki invalidsko upravo in tudi druge državne zavode. V Sangradu, kjer je vodna sila na razpolago, se osnuje invalidska mizarska delavnica v enake svrhe.

Onim invalidom pa, ki so vsled hude pike in imajo postavno pomočniško dobo za seboj ter se hočejo kot samostojni rokodelci, obrtniki ali trgovci nastaniti, a ne zmorejo tega iz lastnih moči, naklanja invalidska uprava raznovrstno pomoč, pravno in gmotno v obliki posredovanja, orodja in strojev, denarne podpore ali brezobrestnega posojila. Na ta način se je opomoglo že nekaj stotin invalidov na lastne noge.

Težje je s kmetjskimi invalidi. Agrarna reforma sploh še ni pričela s svojim toli pričakovanim delom, tudi so veleposestva v Sloveniji za razkosovanja ali premajhna ali kot gozdna veleposestva neprikladna. Za nakupovanje malih kmetij pa invalidska uprava nima dovolj sredstev radi previsokih cen. Pač pa je pomagala mnogim invalidom-kmetom, da so se mogli otresti najnujnejših dolgov, nabaviti si orodje in živino ter započeti kmetovanje.

Oni minvalido m pa, ki so vsled hude pohabljenosti nesposobni za lastno pridobitveno življenje, pomagamo do tobačnih trafik. Tudi vojne vdove z nepreskrbljeno deco dobivajo pomoč v ti obliki. Ljubljanska delegacija ministrstva za finance pospešuje to naše prizadevanje z vsem umevanjem socialnega pomena. Žal, da je v Sloveniji mnogo več za delo povsem nesposobnih invalidov in vojnih vdov kakor tobačnih trafik, ki je ob njih možno skromno življenje!

Največji siromaki pa so invalidi s pohabljenimi rokami, ali lehtmi ali celo brez njih, ki nimajo višje šolske izobrazbe. Invalidi s pohabljenimi nogami ali brez njih se priučijo temu ali onemu rokodelstvu in usposobijo za samostojno življenje, brezročnim invalidom pa ta možnost ni dana, ker doslej se še ni nikjer posrečilo izumeti tako ročno protezo, ki bi bila za delo približno toliko sposobna, kakor je umetna noga za hojo. Z „umetno“ roko pač opravlja okrnjenec delo, ki ga je vajen iz zdravih dni, novega dela pa se nauči le izjemoma. In teh je ogromno število, po večini so kmetjski in pomožni delavci ter rudarji. Vsi žele lahke službe, kakršnih pa v tolikem številu ni in ne bo v Sloveniji na razpolago. Hoteli bi biti, ker so sicer po večini čvrsti mladi ljudje, uradni ali pisarniški sluge, vratarji, čuvaji, obhodniki, poštni seli in slično. Železnice, premogovniki in tovarniška podjetja jih odklanjajo z razlogom, da morajo lastne invalide zaposliti s takimi službami. Vsekako bi se dalo mnogo stotin teh nesrečnikov (ki jih cenimo nad tisoč) oskrbeti, ako bi vlada pritislila na občine, avtonomne korporacije in privatna podjetja in zaukazala, da morajo zaposliti ravno take invalide kot obhodnike, poljske in nočne čuvaje, paznike, uradne sluge in podobno.

To vprašanje je razmotrivala kot najvažnejše IV. zavezniška konferenca za proučevanje zadev, tičočih se vojnih invalidov septembra 1920 v Bruslju² in sklenila, naj se vsem

brezročnim invalidom, ki jih ni mogoče drugače zaposliti, nudi prilika, da se lotijo lažjega kmetjskega dela. Za kmetjsko delo se da napraviti uporabna ročna proteza. Seveda ne more protezni delavec na polju tekmovali z delavcem, ki ima obe roki zdravi. Zato ne more tak invalid z umetno roko dobiti kot kmetjski delavec primerne zaslužke. Torej je dolžnost države, da na svojih posestvih zaposli take brezročne invalide in jih primerno plača, sicer propadejo taki siromaki duševno in telesno.

Invalidska uprava namerava v ta namen osnovati večjo kmetijsko kolonijo za brezročne invalide v zvezi s kolonijo za umobolne invalide. Tudi tuberkuloznim invalidom, ki se jim je zdravstveno stanje izboljšalo in ustalilo, je lahko kmetjsko delo posebno vrtnarstvo s sorodnimi panogami najprimernejše opravilo.

Posvetovalna komisija.

Delomrzneži.

Slovenski invalidi so po ogromni večini dobri, vsaj 90 odstotkov jih je, ki si resno prizadevajo, da pridejo do samostojnega življenja. Tisti, ki sami ne najdejo te poti ali radi svoje pohabljenosti ali nedostajanja volje, pridejo k posvetovalni komisiji, ki stalno posluje pri invalidskem oddelku. Člani te komisije so poleg uradnikov tega oddelka dva zdravnik, vodja protezne delavnice, zastopnik državne posredovalnice za delo, zastopnik obrtnikov, zastopnik delavcev in trije zastopniki invalidov.

Najprej se ugotovi pri vsakem invalidu, ki pride pred komisijo, njegovo zdravstveno stanje. Ako je potreben še kakega zdravljenja, pride v primeri zavod, da ozdravi. Ako je njegova pohabljenost, okrnjenost ali bolezen že končno ozdravljena, presodi komisija njegovo sposobnost za stari ali sorodni ali novi poklic, upoštevajoč pri tem v prvi vrsti invalidove osebne želje in družinske razmere. Ta se odloči za to ali ono šolanje, to ali drugo obrt, temu se zagotovi trafika, onega sprejmejo v seznam za kako službo, mnogokateri pride kot popolni hiralac v stalno invalidsko oskrbo. Nekaj je pa takih invalidov, ki se navzlic znatni telesni sposobnosti nočejo izlepa lotiti nikakega resnega dela ter se mu pod raznimi pretvezami odtegujejo ali pa naravnost izjavljajo, da so v vojni dovolj pretrpeli in s tem zaslužili dosmrtno državno preskrbo, kazoč na zdavnaj zaceljene brazgotine ali kak sključen prst ali prezgodaj izpadle ali zaceljene brazgotine ali kakumohlj vojnega trpljenja in žrtvovanja. Komisija vpoštevava bolešno duševno razpoloženje invalidov, ki so bili iz početka vojne razvajeni in po vojni duševno povsem zanemarjeni in tako izpostavljeni raznim neugodnim vplivom, ki jih je vojna kot posebljena negacija vseh kulturnih vrednot zakotila povsod. Zato je postopanje komisije zelo ozirno in milo in radi tega uspešno; le izjemoma kdaj treba začasno uporabiti stroge določbe invalidske uredbe, ki govore o izgubi invalidskih pravic in kaznih. Zanimivo je dejstvo, ki smo je že večkrat opazovali na mrkih zagrenjenih in delomrznih invalidih. Po večletnem brezdelju so se bolj ali manj radi lotili kakega resnega posla in postali v kratkem času spet veseli, delavoljni, povsem prerajeni ljudje. Čudovita je moč dela na človekovo osebnost!

Invalidske družine, vojne vdove in sirote.

Življenje invalidskih družin, vojnih vdov in sirot je najžalostnejše poglavje našega sodobnega življenja v Sloveniji.

Oskrba osebnih vojnih invalidov je kolikor toliko urejena, saj smeri so znane in nekaj sredstev je vsaj za silo na razpolago v invalidske svrhe. Še bolj kot invalidi so pa po vojni prizadete in oškodovane invalidske družine padlih, umrlih vojakov, ki so jim bili v življenju izključni vzdrževalci s svojim delom. Do 31. oktobra 1920 so dobivali po prej veljavnih zakonitih naredbah vsi ti vojni oškodovanci v obliki naklonitev neke malenkostne podpore, ki so jim pa od takrat ustavljene, češ, da drugod v državi ni takih podpor v zakonjenih. Državna finančna uprava pač ni pomislila, da je Slovenija kot najbolj industrializirani del kraljevine SHS v izrednem položaju, ker ima največ delavskih družin, ki so bile navezane na zaslužek delavca kot edini in izključni dohodek. Ako je tega reditelja ali vzdrževalca vzela ali pohabila vojna, izgubila je osirotela družina prav vse z njim, invalidova družina pa dobila poleg vse te izgube še strašno breme po vrhu!

Ostanejo pa v veljavi podpore, veljavne za vso kraljevino SHS, ki so neznatne (v Srbiji

¹ Državna protezna delavnica je izvršila od svojega početka (1. marca) do konca 1. 1920. novih protez in ortopedskih aparatov 1321 in 3104 popravila. V prihodnjem letu je v proračunu 3090 protez in aparatov ter 7000 popravil.

² IV. Conférence interalliée pour l'étude des questions intéressant les invalides de la guerre. Bruxelles 19.—25. septembre 1920. Voeux. Paris, 1920.

se te podpore izplačujejo v dinarjih, v prečanskih zemljah pa v istem številu kron). Te podpore so tolike, da jih invalidova družina ali vojna vdova ali sirota pojé v dveh ali treh dneh na suhem kruhu. Kaj naj je še štiri tedne vsak mesec, s čim naj se oblači ali obuva, s čim naj plačuje stanarino in pokriva druge življenske potrebe, je povsem zagonetno. Zaščita dece, istotako oddelek poverjeništvá za socialno skrbstvo v Ljubljani, se trudi od svoje strani, da lajša gorje vojnih oškodovancev, ko podpira otroke vojnih invalidov in vojne sirote. Po številu te podpore niso majhne, v sedanji draginji pa pomenijo komaj kapljice v morju bede invalidskih in osirotelih družin.

Država je dolžna, da nujno odpomore ti neznanški bedi in vsaj za silo oskrbi vse tiste po vojni oškodovane družine, ki nimajo drugih dohodkov kakor samo državno vzdrževalnino.

Upamo, da se bo državna uprava te svoje dolžnosti začasa zavedla kot neodložljive in svete naloge!

V Sloveniji imamo poleg državnih dobrotelnih naprav dve samosvoji organizaciji: Dobrodelnost in Slovenski Rdeči križ. Vemo tudi, da je Slovenija zelo obubožala; zlasti oni srednji stanovi, ki so imeli smisel za požrtvovalno radodarnost, so osiromašili. Morda se posreči tema organizacijama prodreti v one ozke kroge, kamor se je steklo narodovo premoženje, in tamkaj dobiti izdatnih sredstev za lajšanje najhujše narodove bede.

Ta kratki obris oskrbe vojnih oškodovancev v Sloveniji je objavljen z željo, da v širših krogih iznova poživi zanimanje za usodo najbednejših med bednimi, da javni činitelji in drugi človekoljubi podpirajo vsak po svojih močeh državno invalidsko upravo pri reševanju tolikih in tako težkih nalog, zlasti pri nerešenem vprašanju, kako pomoči invalidskim družinam, vojnim vdovam in sirotam do človeka dostojnega življenja.

Dostavek: Omeniti je tudi Slovenski invalidski odbor, ki ga je društvo Dobrodelnost ustanovilo meseca oktobra 1917. V tem odboru so delovali zastopniki vseh slovenskih političnih strank ter dajali vojnim oškodovancem podpore v blagu in denarju, posredovali pri oblasteh in zasebnikih v prid invalidom, ker je bila državna akcija za slovenske invalide od strani Avstrije nedostatna. Po prevratu je ta odbor prenehal, ko je svoja sredstva tekom leta 1919. razdal. Njegovi člani so nadaljevali svoje človekoljubno prizadevanje v komisiji za preskrbo vračajočih se vojniki.

Društvene vesti.

Protestni shod poverjeništvá v Celju se je vršil dne 23. aprila t. l. ob 10. uri v prostorih restavracije pri Kroni. Shod je otvoril tamkajšnji predsednik tov. Frajle in podal predsedstvo tov. Leskovšku. Delegat iz Ljubljane tov. Krušič je s krepkimi potezami orisal položaj, ki je dal povod protestiranju. Govoril je nadalje še tov. prof. Mravljak. Po sprejetju resolucije je s kratkim nagovorom zaključil tov. Leskovšek sijajno uspeli protestni shod.

Podružnica Žiri je priredila dne 30. aprila 1922 shod v restavraciji pri županu. Ob 15. uri je otvoril shod predsednik tov. Poženel. Tovariš Roš iz Ljubljane je kot delegat centrale razmotrival organizatorično delo in invalidsko vprašanje. Po shodu se je vršila v istih prostorih živahna veselica s tombolo, pri kateri je sodelovala godba iz Rovt.

Na Bledu se je vršil pri tamkajšnji podružnici shod in izvanredni občni zbor dne 7. t. m. v Blejskem domu. Poročal je delegat tov. Krušič iz Ljubljane. Izvoljen je bil nov odbor in sicer sledeči tovariši: predsednik Pretnar Josip; podpredsednik Hudovernik Josip; tajnik Rus Zdravko; blagajnik Šarl Franc; odborniki: Vidic, Kunčič, Vovk, Šmit, Rus in Mandeljc; namestniki: Gogala, Gruden, Hudovernik in Žvegelj. Preglednika: Hribar in Potočnik.

Iz Cvetkovcev pri Vel. Nedelji. Tamkajšnja podružnica je imela dne 30. aprila t. l. shod, na katerem je poročal tov. Tomc iz Ljubljane o našem delu. Z zanimanjem so sledili člani izvajanju. Podvzeli so se koraki za okrepitev na gospodarskem polju, katero akcijo je tamkajšnja podružnica vzorno započela.

V Črnomlju se vrši pri tamkajšnjem poverjeništvu v nedeljo dne 14. t. m. invalidski shod ob 2. uri popoldne v prostorih hotela Lakner. Tovariši in tovarišice vsi na shod.

Razne vesti.

Demisija v centralnem odboru. Predsednik centralnega odbora splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot tov. Mežnarič Ivo je pri redni seji dne 24. aprila t. l. odložil predsedniško mesto. Vsled tega je prevzel začasno predsedniško funkcijo t. č. podpredsednik centralnega odbora tov. Stanko Tomc, ki je prevzel tudi glavno uredništvo „Vojnega invalida“. Vsa poverjeništvá in podružnice opozarjamo, da čimpreje prijavijo upravništvu, koliko izvodov našega glasila potrebujejo in da poravnajo naročnino in pridobivajo novih naročnikov.

Na izrednem občnem zboru Nabavljalne zadruge javnih nameščencev v Ljubljani, ki se je vršil v Mestnem domu dne 27. t. m. so bili izvoljeni v upravni odbor: Karel Urbančič, Josip Milavec, Andrej Šturm, Josip Nanut, Franc Rehberger in Miro Luznar; v nadzorstveni pa Adolf Ribnikar, dr. Šmajdek, Angel Šavnik, Ivan Benkovič, Leopold Primožič in Joško Beguš. Občni zbor, ki je potekel prav mirno, je pokazal, da se javni nameščenci prav malo zanimajo za svoje gospodarsko podjetje. Invalidi in vdove, ki prejemajo pokojnino se opozarjajo, da imajo pravico biti član Nabavljalnih zadrug.

Tajništvo centrale opozarja vsa poverjeništvá in podružnice na razposlano okrožnico glede podatkov o članstvu in materijelnem stanju in glede predlogov, ki se rabijo v ministrstvu za socialno politiko, za razdelitev dohodkov iz tobačnega monopola. Ker je centralnemu odboru stavljen kratek rok za predložitev tozadavnega poročila, je dolžnost vseh poverjeništev in podružnic, da zahtevane podatke čimpreje pošljejo centrali v Ljubljano, najkasneje do 20. t. m. Radi našega lastnega interesa ne gre, da bi se zadeva zavlačevala.

Poverjeništvom in podružnicam splošne organizacije vojnih invalidov opravičuje v listu „Naprej“ od 6. t. m. bivši predsednik centralnega odbora tov. Mežnarič svoj odstop z izgovorom, da noče nositi odgovornosti, ki bi jo zagrešila sedanja taktika centralnega odbora. Člani centralnega odbora izjavljajo tov. Mežnariču, kakor tudi vsem tovarišem in tovarišicam, da se tudi oni zavedajo odgovornosti, ki jim je naprtena. Ravno vsled tega, ker se res zavedajo odgovornosti, niso mogli dopustiti izvajati načrtov, ki jih je hotel tov. Mežnarič nekako izsiliti od odbornikov. Prepričani so bili in so še danes, da bi dotično dejanje, katero je mislil storiti, ne bi bilo koristno za organizacijo. Akcija, ki jo je mislil započeti potom inozemske internacionale za našo organizacijo, se jim je zdela nevarna in nesmiselna, ker je imela čisto druge cilje, kakor pa naše stanovsko vprašanje. Dotična inozemska akcija ne more rešiti invalidskih vprašanj, ki so odvisna le od dobre konsolidacije in dela naših domačih udruženj. Ona ima čisto drugo podlago in druge interese ter namene. Ako je pričakoval tov. Mežnarič, kot idealist tako velike uspehe od nameravanega dela, naj bi ne odnehal in puštil raje, da bi odstopili mesto njega vsi drugi odborniki. Potem naj bi pa na izvanrednem občnem zboru, ki je edini upravičen odločati o takem vprašanju in ne odbor sam, razprostrl svoje načrte. Zakaj pa je odstopil, ako je imel resen namen delovati za vojne žrtve, za katere je imel tako lepo započeti program. On trdi sam, da je idealist. Vsak idealist, ki vidi pred seboj v svojem delu sadove in koristi za splošnost, ne odneha in se bojuje do skrajnosti.

Konferenca za proučavanje invalidskega vprašanja v Beogradu. Mednarodni odbor za proučavanje invalidskega vprašanja je poslal naši vladi poziv, naj nemudoma odpošlje svojega delegata na predkonferenco v Pariz, ki prične zborovati dne 15. maja in bo pripravila ves materijal za letošnjo mednarodno konferenco v Beogradu, na kateri se bo končno reguliralo invalidsko vprašanje. Naša vlada je imenovala za svojega delegata na pariški predkonferenci poslanca Radoslava Agatonoviča.

Kolerja Franca, vojnega invalida in bivšega vratarja narodnega gledališča v Ljubljani, so oblasti nameravale pognati kot nedolžno žrtev znane gledališke afere z ženo vred preko meje v Idrijo. Toda vest jih je pekla in še o pravem času, so preprečili nameravano zlobno dejanje. Zadnji čas je, da se gledališka afera toliko razčisti; da ne bodo preganjane nedolžne žrtve, ki jim je že itak vojna zadala dovolj gorja. Gledališko upravo pa pozivljamo, da Kolerja zopet namesti, ker je kakor je nam znano, brez vsake krivde izgubil svoj kruh.

Brezplačne vstopnice za parno kopel v hotelu „Slon“. Oddelek za socialno politiko je dal ljubljanskemu poverjeništvu nekaj brezplačnih vstopnic za parno kopelj v kopelji hotela „Slon“ na razolago. Po izjavi omenjenega oddelka bomo prejeli gotovo število teh brezplačnih vstopnic vsak drugi mesec. Ubožnejši člani in članice, ki reflektirajo na parno kopelj, naj se zglasijo v tajništvu ljubljanskega poverjeništvá.

Statistika vojnih invalidov. Mednarodno tajništvo invalidskih organizacij je izdalo statistiko vojnih invalidov, v kolikor jo je moglo zbrati. Po tej je danes v raznih državah, ki so se udeležile svetovne vojne, okoli 6 milijonov invalidov. V posameznih državah jih je: v Franciji 1.500.000, v Nemčiji 1.400.000, v Italiji 570.000, v Angliji 1.700.000, v Poljski 320.000, v Ameriki (Zedinjene države) 245.000, v Češkoslovaški 178.000, v Avstriji 164.000, v Jugoslaviji 150.000, v Kanadi 88.000, v Rumuniji 84.000, v Belgiji 40.000. Pri tem ni všteta Rusija, kjer bo okoli 2 milijona vojnih invalidov. — Zares grozne številke, ki bi vsakomur morale dati misliti!

Konkurz za sprejem gojencev v podčastniško šolo vojne mornarice, je razpisan v Ur. l. št. 45 od 2. t. m. Med nami je dosti vojnih sirot, ki bi bile zmožne in voljne vstopiti v to šolo, zato opozarjamo posebno matere vojne vdove na ta razpis.

Pravilnik k zakonu o začasni pomoči invalidov, vdov in sirot se izdeluje v ministrstvu za socialno politiko v Beogradu. Pričakujemo, da bo toliko natančen, da bo razjasnil naš zamotani in nejasen začasni zakon, katerega se povsodi drugače tolmači.

Čevlji po znižanih cenah. Kakor je bilo že v eni prejšnjih številkih objavljeno, prodaja ljubljansko poverjeništvu svojim članom čevlje po znatno znižanih cenah. Čevlji se dobe lahko vsak čas v društveni pisarni proti gotovemu plačilu. Trenutna zaloga obstoja večinoma iz navadnih moških, ženskih in otročjih čevljev. Kdor si pa želi nabaviti čevlje boljše kakovosti (boks usnje), ta mora založiti primeren znesek, ki odgovarja ceni te vrste čevljev, nakar se isti naročijo na odgovornost naročnika. Naročeno blago se dobavi v teku 2—3 tednov. Poželeskim podružnicam, ki bi želele svojim članom dobaviti čevlje, pa sledeče v pojasnilo. Centrala je vse posle, ki se tičejo preskrbe članstva naše organizacije s cenejšo obutvijo, prepustila ljubljanskemu poverjeništvu. Zato naj se vse podružnice v bodoče v tej zadevi obračajo na omenjeno poverjeništvu, ki jim bo dalo vsa pojasnila.

Vlak je povozil 40letnega vojnega invalida Ivana Medveda iz Bojskega. Poškodovan je na obeh nogah.

Umrl je 21. aprila t. l. podpredsednik podružnice na Jesenicah tov. Martin Žvan. Naj počiva v miru.

Invalidi-obrtniki. Kakor nam poročajo, je v invalidskem zavodu v Zemunu popolniti še 80 praznih mest za one invalide, ki se žele izučiti v kakem obrtu. Pouk traja 6 do 12 mesecev. Invalidi, ki po končanem kurzu položijo mojstrski izpit, dobe od države brezobrestno posojilo za nabavo potrebnega orodja in materijala, za čas pouka v zavodu imajo invalidi brezplačno stanovanje, hrano, obleko, perilo, obutev in denarno nagrado po stvarni vrednosti svojega dela.

Razpis trafik: Na javnem tečaju so razpisane trafike: Rateče, združeni trafiki št. 17 in 50, davčni okraj Radovljica; Mlaka št. 7, davčni okraj Kočevje; Gora št. 65, davčni okraj Ribnica; Koseze št. 13, davčni okraj Ljubljana okolica; Šujca št. 6, davčni okraj Ljubljana okolica; Dobovc št. 34, davčni okraj Krško; Unec št. 79, davčni okraj Cerknica in Notranje gorice št. 10, davčni okraj Ljubljana okolica. Prošnje se vlagajo pri finančnem okrajnem ravnateljstvu v Ljubljani. Natančneje v „Uradnem listu“ št. 44 od 29. aprila t. l.

Najdena gotovina. Tajništvo poverjeništvá Ljubljana naznanja že drugič, da sta se o priliki delitve moke našli dve svoti denarja, ki se izročita upravičencem lahko vsak dan med uradnimi urami v pisarni v Šentpeterski vojašnici. Po preteku tega meseca, se bošta izročili eventualno nedvignjeni svoti policiji v pristojno ukrenitev.

Odgovorni urednik: Berglez, Srečko.

Tisk tiskarne J. Blasnika nasl., v Ljubljani.